

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

XII. in Matthaeum,

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A fateor, nam id asserit Gennadius in Catalogo virorum illustrium: at quos prætexiit, non de industria, sed casu & librariorum oscitantia cenfeo fuisse sublato; alioquin sublatus quoque fuisset Prologus ad Damasum Homilias Origenis in Canticum præfixus; & iste alter ad Homilias in Ezechielem. In editione Merlini Prologo præfixus est hic titulus: *Prologus Translatoris ejusdem*: ejus nempe qui antecedentes Origenis Homilias in Ieremiam verterat, quem constat Hieronymum fuisse.

XI. Ostendimus superius ex Proemio Commentariorum Hieronymi in Oseam, parvum scripsisse libellum Origenem *ὅτι τὰ πρὸς ἀνομιὰν ἐκ τῶ ἀπὸ ἰεροῦ*, & aliud præterea in eundem Prophetam volumen *ἀνετάλον ἢ ἀπύλετον*. Ex utro petium sit istud fragmentum, quo conflatur octavum Philocaliæ caput, incertum est; ex alterutro petium esse certum est: nam quamvis id eis præmissum sit: *ἐν τῷ εἰς τὸ ἀπὸ ἰεροῦ*, Hieronymus autem loco laudato nullos ab Origene in Oseam scriptos fuisse Commentarios asserat dicens: *Rogavi eum (Didymum) ut quod Origenes non fecerat, ipse compleret, & scriberet in Osee Commentarios*, intelligendum est plenos in totum Oseam Commentarios Origenem non scripsisse, sed exiguos solum libellos.

XII. Viginti quinque in Matthæum Tomos Origenes elaboravit. Breve segmentum è primo Tomo adducit Eusebius libr. 6. Histor. cap. 25. eoque brevius aliud indidem profert Pamphilus in Apologetico. Aliud è secundo Tomo, Philocaliæ capite sexto exhibetur. Aliud asserit è septimo Tomo Pamphilus. Julius Cæsar Bulengerus in Disputationibus contra Casaubonum Part. 2. Diatrib. 3. pag. 191. fragmentum asserit ex Origene ad cap. 6.

C Matth. & p. 166. aliud ex eodem ad cap. 23. atque aliud item p. 167. ex insidem Expositionibus in Matth. ejus locum non indicat. Indiligens profecto Bulengerus, qui unde hæc habuerit sibi, Lectorem non monuit. An ex Codice aliquo manu scripto? vix credo: nam quicumque hodie supersunt, quicumque certe mihi noti sunt, vel à decimo tertio capite vel à sequentibus ducunt initium; in vigesimo secundo, vel citra desinunt. Fortasse igitur ex Catena aliqua prodierunt isthæc. Quanquam nihil habent ejusmodi, quotquot excussimus Catenas ego & Combessius. In vetustis Codicibus manu exaratis Tomus undecimus cum sex proxime sequentibus reperitur. Codex Ladenburgensis, quo usus est Erasmus, à Matth. 13, 36. auspicabatur, quemadmodum & Holmiensis: Regius priore undecimi Tomi parte multatus est. In Catalogo librorum Ducis Bavariæ notatur Tomus undecimus initio quoque mutilus, cum proxime sequentibus quinque. Erasmus in Epistola ad Franciscum Cigalinum asserit nihil Origenis haberi in decimum Matthæi caput. At Vaticanus Codex fertur Tomis decimo, undecimo, duodecimo, & decimotertio. Scripserunt quoque Iosias Simlerus, & Conradus Frisius in Epitome Bibliothecæ Gesnerianæ, haberi in Italiæ Bibliotheca quadam decimum Tomum Commentariorum Origenis in Evangelium Matthæi; item fuisse apud Diegum Hurtadum Venetiis eorundem Commentariorum Tomum 1. (lego X) XI. XII. Quod si par est reliquorum inter se consensus, qualis Regii exemplaris cum Holmiensis, ex uno eodemque Codice descriptos omnes censuerim. Porro leve licet Bellarmini conjectura, qua Commentarios illos ab Origene abjudicat, non tamen *ἀποκεί* prætermittenda est. Sic ait ille in libro De scriptoribus Ec-

D elestia. ubi de Origene: *Tractatus quintus in Matthæum videtur esse Latini auctoris: nam adducens Auctor verba Isaiæ 48. Dominus misit me & spiritus ejus: in Græco, inquit, Spiritus sanctus neutri generis est, non masculini, ut apud nos 3 ubi se inter Latinos numerat. Et si Tractatus quintus Latini auctoris est, non parva suspicio est reliquos etiam Tractatus ejusdem Operis, Latini auctoris esse. Habetur hic Origenis locus Tom. 13. in Matth. 18. p. 323, 324. Quamvis hoc Bellarmini iudicium palam refellat Codicis Græci lectio; ea tamen si careremus, non plus valeret illud adversus hunc Adamantij librum, quam adversus reliquos, quos veterum Interpretum studio Latine redditos legimus: in iis siquidem frequenter ejusmodi occurrunt additamenta Interpretum, suæ linguæ hominibus gratificantium. Legat qui volet pagellas aliquot à Rufino conversas, videbit quam sæpe mantillas similes de suo accudat.*

F Amplior est Vetus Interpretatio Commentariorum Origenis in Matthæum, quam Græcum ullum exemplar manuscriptum: Holmiense quippe omnium, quæ quidem ad meam pervenerint noticiam, prolixissimum, à Matthæi capite 13. vers. 36. ad caput 22. vers. 33. pertinet: prisca autem Interpretatio à Matthæi 16. 13. initium ducens, ad 27. 66. progreditur. Hanc Commentariorum partem in Homilias sive Tractatus 35. librarij male seriatim diviserunt. Recentiore videtur ista divisio temporibus Vincentij Bellovacensis; quippe qui Speculi Doctrinalis libr. 18. cap. 43. libros Origenis sua ætate supersites recensens, cum eos fere commemoret, qui hodieque in Editione Latina comparent, libros in Matthæum viginti sex assignat, corrupta ut dixi exemplaria secutus, quæ totidem pro viginti quinque notabant. Interpretationis auctorem assignare proclive non est. Hieronymus in Prologo Homiliarum Origenis in Lucam scribit nec virum suarum, nec otij, nec laboris fuisse vi-

ginti quinque Tomos illius in Matthæum, quinque in Lucam, triginti duos in Iohannem, A
 rogante Blasilla, Romanæ linguæ tradere. Proinde Veteris Interpretationis in Matthæum
 auctor non est Hieronymus. Minime sane audiendi Iosias Simlerus, & Conradus Frisius,
 ita scribentes in Epitome Bibliothecæ Gesnerianæ: *Origenis in Matthæum Homilia 36, ab Hie-*
ronymo translata, inter D. Hieronymi Opera habentur: nam neque extant Homilia 36 Origenis
 in Matthæum, sed 35 duntaxat; neque earum Interpres Hieronymus habendus est; imo
 Hieronymo recentior est, nam si ipsa prodiiisset ejus ætate, novam Blasilla neutiquam po-
 stulasset; nec ita scripsisset Hieronymus in Epistol. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 2. *Centum*
quingenta anni prope sunt, ex quo Origenes mortuus est Tyri: quis Latinorum ausus est un-
quam tranſſere libros ejus De resurrectione, &c. ap. ap. sp. uarias, & p. u. u.; Nemo igitur existi-
 met ullam Tomorum interpretationem esse Hieronymo antiquiorem. Nihil magis Ru- B
 fino videtur adscribenda, quod Erasmi pace hanc ipsi attribuentis dictum velim: ille enim
 in Apologia Pamphili loca quædam è Commentariis in Matthæum adducta interpretans,
 non aliis solum utitur verbis, quam quæ Interpres iste Vetus adhibuit, verum etiam mul-
 ta quæ in eo desiderantur repræsentavit: cum tamen in eadem Apologia loca vertens ex
 aliis deprompta Commentariis, quos ipse fuerat interpretatus, non aliis utatur verbis quam
 suis, sequæ sui similem in eodem loco bis vertendo ostendat. Adde stilum ab Hieronymia-
 no & Rufiniano penitus discrepare, & deterioris ac recentioris ætatis vitio & corruptela
 esse inquinatum. Gennadio quoque recentiorem esse ex eo conjicio, quod in Catalogo
 illustrium virorum non obscure significat quæcunque Origenis Opera ab Hieronymo non
 conversa suis temporibus extabant, ea à Rufino Latine reddita fuisse. Ostendimus C
 nec Hieronymo, nec Rufino adscribi posse hanc interpretationem, unde sequitur Genna-
 dio quoque fuisse posteriorem. Cum ex hac autem interpretatione Thomas Aquinas in
 Aurea Catena loca multa *ωσθησεί* referat in versus Matthæi, posteriores versu 13. capitis
 16, perspicuum est Thoma vetustiorẽ eam esse, talemque ejus ætate fuisse, qualis hodie
 circumfertur. Thoma itaque antiquior est, Gennadio recentior. Propius vero ad Genna-
 dium ætatem accedere non levibus indicis deprehendimus. Tomo 17. in Matth. pag. 470.
 hæc habet Origenes: *ὁ πατήρ εἶναι οὐ συζητοῦντες πατρὸς καὶ υἱοῦ ἕνωσιον, & τῆν ἁριστάτην ἑνὰ θεῶν καὶ
 ἑκ πατρός, καὶ ἑκ υἱοῦ*. Vertit vetus Interpres: *Quales sunt Hæretici qui confundunt Patris & Filij*
substantiam, unum dicentes esse Patrem & Filium. ἁριστάτην reddit substantiam, quod magnam Scri-
 ptoris antiquitatem sapit; hæc enim notione *ἁριστάτην* antiqui fere Patres usurpant. Hila- D
 rius in libro De Synodis contra Arianos tres agnoscit substantias in Trinitate, hoc est *ἁρι-*
στάτην, ἰδιόμορφα, ἁριστάτην, substantiam ab essentia distinguens. Priscus quoque Novi Testa-
 menti Interpres locum hunc Ebr. 1. 3. *ὅτι ὁ θεὸς ἑνὸς καὶ ὁ θεὸς ἑκ πατρός, καὶ ὁ θεὸς ἑκ υἱοῦ*
ἀπὸ. reddit: *& figura substantie eius*: nec id mutavit Hieronymus, quamvis *ἁριστάτην* ibi *Per-*
sonam videatur significare. Nihil tamen hic affirmo; scio enim à Patribus multis substan-
 tiam ipsam, seu naturam & essentiam Patris hic intelligi. Ad hæc Vetus ille Interpres Tract.
 8. insignem locum profert ex Evangelio secundum Ebræos. Atqui id de suo addidit; quip-
 bus hoc supererat Evangelium, æqualis fuit.

Profecto Interpretis hujus ætatem investiganti alicui verisimile forsitan fiet Cassiodori E
 temporibus vixisse, ipsumque adeo esse Epiphanium Scholasticum Cassiodori familiarem
 & necessarium. Supra memorata nota videntur convenire, aliaque præterea. Græcæ lin-
 guæ parum consultus fuit Epiphanius, oratio barbara, dissipata, & inculta. Summa Veteris
 illius Interpretis barbaries, vix medioeris idiomatis Græci peritia, plane nulla in evolven-
 dis obscurioribus sententiis perspicacitas; cujus sibi conscius difficillima quæque quasi
 consulto prætermisit. Certe tam abnormi licentia interpretationem hanc administravit, ut
 mirabile sit: totas paginas dettaxit, totas addidit, nec usquam exemplar affectatus est. Ve-
 rum Historiam Tripartitam ab hoc Epiphanio scriptam si quis accurate cum vetusta illa
 Origeniani in Matthæum Commentarij interpretatione conflixerit, summam sibi discre-
 pantiam, atque hanc multo illa inquinatiorem, & innumeris vocabulorum portentis de- F
 formiorem offendet. Æqualis Epiphaniij fuit Bellator quidam Cassiodori itidem familia-
 ris, cujus rogatu multas Græcorum scriptiones, nonnullas etiam Origenis Latino sermone
 rependit. Huic si quis Commentariorum in Matthæum interpretationem adscriptam vel-
 lit, non valde repugnabo. Nec multum adversatur conjecturæ nostræ Cassiodori de hac
 interpretatione silentium, qui alias plerasque Epiphaniij & Bellatoris in libro De institu-
 tione divinarum Scripturarum recensuit: nam post editum hunc à Cassiodoro libellum
 lucubrari ea potuit.

De septem Origenis in Matthæum Homiliis quæ habentur inter eas, quas In diversos
 vulgo appellant, quoniam incerti sunt Auctoris, suo loco disputabimus.

XIII. Homilia Origenis in Evangelium Lucæ triginta novem Latina editione conti-